

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Paștele este cea mai veche și sacră sărbătoare a creștinătății, care aduce întregii omeniri speranța mântuirii și a vieții veșnice prin sacrificiul lui Iisus Hristos. Sărbătoarea Învierii Domnului este pentru fiecare dintre noi acel miracol divin ce ne întărește în suflet și în cuget, ne dă încrederea sfântă de a depăși momentele de grele încercări prin care trecem acum, ne dă speranță și ne îndeamnă spre iertare.

Cu toții ne dorim ca Sfintele Sărbători Pascale, Învierea Domnului să ne lumineze calea spre o viață nouă, mai sufletească, să ne întărească în credință și speranță. Sănătatea și fericirea să ne umple de bucurie și gânduri frumoase,

se, iar făclia iubirii să ne însoțească mereu și să nu dispară niciodată din suflet.

Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, unica minune divină, care se arată tuturor, este pentru noi toți o stea călăuzitoare, strălucitoare din ceruri, care revarsă asupra noastră bunătate, belșug, bucurii duhovnicești, pace în suflet și în gând.

Este un prilej deosebit să adresez din suflet felicitări și sincere urări de bine colectivului Academiei de Administrare Publică. Vă doresc ca minunea Învierii lui Iisus Hristos să dăinuie în inimile voastre, să vă lumineze viața și să vă aducă cele patru taine divine: încredere, lumină, iubire și speranță. Înălțătoarea sărbătoare creștină să Vă fie ca o lumină călăuzitoare în misiunea D-voastră nobilă de pregătire a adevăraților profesioniști în domeniul administrației publice.

Lumina Sfântă a Învierii, ce dăinuie pe vecie, să coboare în sufletele și în inimile noastre și cu sufletul curat să spunem împreună HRISTOS A ÎNVIAT!

Un Paște fericit alături de cei dragi!

Oleg BALAN,
rector al Academiei de
Administrare Publică,
doctor habilitat, profesor universitar

Care sunt șansele ca Republica Moldova să devină stat-membru UE și cât de rapid?

Comisia Europeană a înmănat luni, 11 aprilie curent, la Luxemburg, Republicii Moldova chestionarul cu privire la cererea de aderare la UE pe care autoritățile de la Chișinău vor trebui să-l completeze în vederea declanșării oficiale a procesului de aderare la Uniunea Europeană. Chestionarul a fost înmănat de către domnul comisar pentru vecinătate și extindere, Olivér Várhelyi, domnului ministru de externe al Republicii Moldova, Nicu Popescu.

Cu această ocazie, șeful diplomației de la Chișinău a menționat: „Este pentru prima oară când UE a dat

undă verde aspirațiilor europene ale Republicii Moldova și a lansat acest proces, proces pe care l-au avut și

alte state care au aderat la UE. Recepționarea acestui chestionar este un moment

important în parcursul nostru european. Rezultatul final depinde de mulți factori, printre care și fac-

vernamentale, Legislativul, societatea civilă, să lucrăm împreună pentru elaborarea răspunsurilor la aceste întrebări, în baza cărora UE va decide care sunt următorii pași în procesul de integrare a Republicii Moldova. Răspunsurile, pe care le vom oferi întrebărilor din acest chestionar, vor reprezenta radiografia situației noastre de moment, arătând cât suntem de pregătiți pentru aderarea la UE și, în același timp, ne vor indica unde trebuie să depunem eforturi suplimentare.

torul politic. Dar la acest moment, este important ca instituțiile noastre gu-

(Continuare în pag. 2)

(Sfârșit. Încep. în pag. 1)

Am reiterat că suntem parte a Europei nu doar geografic, dar și prin identitatea pe care o purtăm, valorile pe care le împărtășim, prin limba română, limba oficială a UE pe care o vorbim și prin istoria comună pe care o avem. Aderarea la UE reprezintă un proiect de țară care vizează viitorul fiecăruia dintre noi.

O dată în plus dorim să demonstrăm că suntem o țară în care democrația funcționează, reformele sunt posibile, procesele de transformare dau rezultate, iar viitorul nostru european este ireversibil!”

A reacționat imediat la acest eveniment și președintele României, Klaus Iohannis, care a scris pe Twitter: „Înmânarea chestionarului de aderare este o etapă importantă a drumului european al Republicii Moldova, iar România îi este alături și îi oferă tot sprijinul său”.

Urmare, la București a fost adoptată Rezoluția Comisiei Comune pentru Integrare Europeană dintre Parlamentul Republicii Moldova și Legislativul României de susținere a țării noastre pentru aderarea la UE.

Europarlamentarul român Siegfried Mureșan (PPE/PNL, Președinte al delegației Parlamentului European pentru relația cu Republica Moldova, crede că Uniunea Europeană va acorda Republicii Moldova statutul de țară candidată la aderare „în viitorul apropiat”.

„Stați cu ochii pe instituțiile europene în perioada următoare, pentru că va veni sprijin și cred că vor veni vești bune în ceea ce privește statutul de țară candidată. Și cred că în viitorul apropiat Republica Moldova va deveni oficial țară cu statut de candidat pentru aderarea la UE”, a declarat Mureșan.

El s-a aflat la Chișinău cu un grup de șapte eu-

roparlamentari, în frunte cu estonianul Urmas Paet, vicepreședinte al Comisiei pentru afaceri externe în Parlamentul European, pentru a se documenta despre cum poate fi ajutată Republica Moldova să facă față consecințelor invaziei rusești din Ucraina. Vizita a mai avut loc la aproape o lună pe la depunerea, de către Kiev, Tbilisi și Chișinău, la începutul lui martie, a unor cereri de aderare la Uniunea Europeană.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) a prezentat 10 pași care trebuie parcurși până la aderarea Republicii Moldova la UE:

1. Republica Moldova a transmis cererea de aderare la Consiliul UE (3 martie 2022) - (îndeplinit);

2. Țara noastră a primit Chestionarul cu privire la cererea de aderare (11 aprilie 2022) - (îndeplinit);

3. Răspunsurile la chestionar urmează a fi transmise Comisiei Europene în decurs de o lună (îndeplinit);

4. În baza acestor răspunsuri, Comisia va elabora o Opinie și o va transmite Consiliului pentru decizie;

5. Toate cele 27 de state-membre urmează să decidă unanim de a oferi statutul de țară candidată;

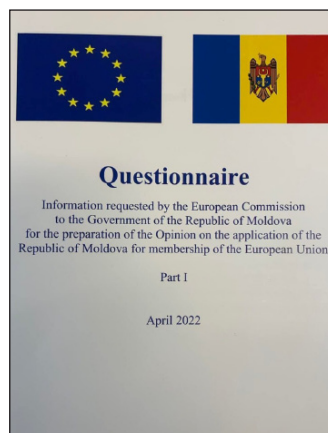
6. Negocierile de aderare sunt deschise după acordul tuturor celor 27 de membri;

7. În timpul negocierilor, țara va implementa legislația și standardele UE în toate cele 35 de capitole de negociere;

8. După ce negocierile cu toate cele 27 de guverne ale UE sunt încheiate, Comisia emite o Opinie privind gradul de pregătire să devenim membri;

9. În baza Opiniei, statele-membre decid unanim să încheie negocierile. Parlamentul European oferă acordul său;

10. Toate statele-membre și țara candidat semnează și ratifică Tratatul de Aderare.

Europarlamentarul român Eugen Tomac consideră că în cazul integrării la UE a Republicii Moldova, calendarul ar putea fi mai scurt decât în cazul altor state.

Cererea de aderare a Republicii Moldova la UE a fost semnată de președintele țării Maia Sandu, președintele Parlamentului Igor Grosu și de premierul Natalia Gavrilița, în data de 3 martie. S-a întâmplat după ce Ucraina și Georgia au transmis Bruxelles-ului cereri similare. Astfel, Republica Moldova și Georgia au primit din partea Comi-

siei Europene chestionarele prin intermediul cărora va fi evaluat gradul de pregătire pentru aderarea celor două state. Președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a oferit și Ucrainei documentul respectiv.

Vineri 22 aprilie 2022, Republica Moldova a transmis Uniunii Europene chestionarul completat pentru aderare, pe care l-a primit de la Bruxelles pe data de 11 aprilie. Chestionarul a fost transmis Ambasadorului UE la Chișinău, Janis Mazeiks, de prim-ministrul Natalia Gavrilița, în cadrul unei ceremonii la Președinție cu participarea membrilor Comisiei naționale pentru integrare europeană, creată prin decret prezidențial. Comisia întrunește reprezentanți ai instituțiilor de stat și ai societății civile și va coordona eforturile de pregătire a țării pentru aderarea la Uniunea Europeană - proiectul de țară al Republicii Moldova.

Potrivit președintelui Republicii Moldova, Maia Sandu, țara noastră face încă un pas înainte pe calea integrării europene, iar realizarea acestui proiect presupune multă muncă și mobilizarea întregii societăți. „Suntem pregătiți pentru asta, pentru că vrem să oferim cetățenilor un trai mai bun, cu mai multe oportunități, într-o societate democratică. O țară mică și vulnerabilă, Moldova poate avea un viitor mai sigur, pașnic și prosper, în familia statelor membre ale Uniunii Europene”, a spus șefa statului.

Ambasadorului Janis Mazeiks a punctat rapiditatea cu care acesta a fost completat și a menționat că este un prim pas în drumul lung spre aderarea la UE. „Noi așteptăm răspunsurile, pentru că sunt necesare pentru formarea avizului Comisiei Europene. Chestionarul va fi transmis colegilor mei”, a conchis oficialul.

Vizita Consilierii Internaționale în Drepturile Omului, Șefa Oficiului ONU pentru Drepturile Omului din Moldova, Beatrix Ferenci, la Academia de Administrare Publică

Pe 21 aprilie curent, la Academia de Administrare Publică s-a aflat într-o vizită de lucru dna Beatrix FERENCI, Consilieră Internațională în Drepturile Omului, Șefa Oficiului ONU pentru Drepturile Omului din Moldova, însoțită de dl Dumitru ROMAN, Ofițer pentru Drepturile Omului în Oficiu, care au avut o întrevvedere cu rectorul Academiei, dl Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar. La întrevvedere au participat, de asemenea, prorectorul Serghei PALIHOVICI, doctor, conferențiar universitar, Aurelia ȚEPORDEI, director al Departamentului dezvoltare profesională, și Dinu MANOLE, șef Direcție cooperare internațională și dezvoltare.

Discuțiile s-au axat pe subiecte ce țin de aprofundarea relațiilor de colaborare ale Academiei de Administrare Publică cu Agențiile

ONU în Republica Moldova, în mod special, cu accentul pe promovarea și respectarea drepturilor omului în Republica Moldova și integrarea valorilor și principiilor fundamentale care stau la baza drepturilor omului în sistemul educațional.

Rectorul Oleg Balan a făcut o scurtă prezentare a Academiei, a procesului educațional, a realizărilor AAP, în mod special, cu referire la cooperarea și colaborarea cu partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova.

Referindu-se la Oficiul ONU pentru Drepturile Omului (Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului – OHCHR), dna Beatrix Ferenci a subliniat, că organizația reprezintă angajamentul lumii față de idealurile universale ale demnității umane. Are un mandat unic din partea comunității internaționale de a promova și proteja toate drepturile omului. Prezența OHCHR în Moldova asistă Biroul Coordonatorului Rezident al ONU în

Moldova, Echipa de țară a ONU în Moldova, Guvernul și societatea civilă în consolidarea drepturilor omului și abordării bazate pe drepturile omului.

Propunerea de colaborare a fost discutată de ambele părți într-un larg spectru al posibilităților și modalităților de organizare, planificare și desfășurare a cursurilor cu tematica drepturilor omului, dar și, integrarea principiilor și valorilor fundamentale ale drepturilor omului în programele educaționale existente. S-au expus în această privință, de asemenea, dl Serghei Palihovici și dna Aurelia Țepordei, abordând aspectele ce țin de perspectivele colaborării, precum și anumite aspecte ce țin de planificarea și organizarea procesului.

Ion AXENTI

Academia de Administrare Publică – furnizor de expertiză în cadrul proiectelor implementate de PNUD

În cadrul Proiectului „Migrație și dezvoltare locală (etapa 2)”, implementat de către PNUD Moldova în parteneriat cu Agenția Elvețiană pentru Cooperare și Dezvoltare, s-a revenit la tradiția organizării întâlnirilor trimestriale cu reprezentanții Administrației Publice Locale și ai Asociațiilor de băștinași din localitățile-partenere.

Scopul proiectului este ghidarea în intervențiile în domeniul dezvoltării economice la nivel local, integrarea migrației în dezvoltarea locală, consolidarea capacităților și cunoștințelor, precum și setarea unei viziuni largi, bazate pe un progres durabil la nivel local, beneficiari

ai proiectului fiind peste 70 de primari, consilieri locali și reprezentanți ai diasporei.

La Sesiunea din 9 aprilie curent, care s-a desfășurat cu genericul „Comunicarea și planificarea în situații de criză”, am fost invitată în calitate de expert.

Prezentarea mea s-a axat pe evocarea principiilor fundamentale, după care funcționarii din administrația publică de diferite niveluri ar trebui să se conducă în gestionarea comunicării de criză - una specifică, deosebit de responsabilă și vulnerabilă pentru divers public.

În recomandările mele, am pus accent pe cele două condiții principale pentru realizarea dialogului între

putere și cetățean în condiții de criză de orice natură: transparența decizională și comunicarea simetrică, adică prezența feedbackului.

Publicul prezent a fost informat și cu privire la aplicabilitatea celor mai eficiente strategii retorice de refacere a imaginii instituționale în fază de post-criză, modalitatea de selectare a informației și criteriile de elaborare a mesajelor-cheie.

Un alt subiect al training-ului l-a constituit identificarea unor canale și recomandări de comunicare, în contextul integrării în

localitățile moldovenești a persoanelor refugiate din Ucraina, urmare a războiului.

Mă bucură faptul că reprezentanții puterii locale și centrale conștientizează și dau valoare Comunicării și Relațiilor publice (PR), care trebuie să devină un liant de armonizare a intereselor dintre guvernați și guvernanți.

Proiectul „Migrație și Dezvoltare Locală”, implementat de PNUD Moldova, face parte din intervenția multianuală a Agenției Elvețiene pentru Cooperare și Dezvoltare „Valorificarea potențialului migrației în Republica Moldova”.

Aurelia PERU-BALAN,
dr. hab., conf. univ., AAP

Programul de susținere a inovațiilor digitale și startup-urilor tehnologice, aprobat de Guvern

Dezvoltarea tehnologică și inovarea digitală continuă să fie unul dintre cele mai dinamice segmente ale economiei Republicii Moldova, cu o contribuție estimată la 3,1% din produsul intern brut (PIB). În multe privințe, acesta este rezultatul unei atenții susținute din partea Guvernului Republicii Moldova, care a priorizat și realizat mai multe inițiative de politică și de reglementare.

Totuși, potențialul întreprinderilor private din Moldova nu este încă pe deplin valorificat. O serie de bariere semnificative nu permit antreprenorilor să ofere tehnologii, produse și/sau servicii inovatoare în scopul stimulării productivității și competitivității economice, cum ar fi:

- resursele limitate în sectorul privat, destinate dezvoltării și promovării de noi produse și servicii care să accelereze transformarea digitală și dezvoltarea sustenabilă;

- riscul exodului de capital și al „exodului de creiere” din expertiza locală, atunci când întreprinderile naționale sunt constrânse de un mediu de afaceri nefavorabil și nu beneficiază de sprijin suficient pentru a extinde inovațiile promițătoare;

- lipsa unui mecanism de finanțare dedicat pentru startup-urile din domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC)/inovării digitale, al tehnologiilor ecologice și producției sustenabile;

- absența unui sistem financiar deschis și facil pentru creditarea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) și startup-urilor, care încearcă să creeze prototipuri și să-și extindă integrarea pe piață în sectoare și industrii noi;

- capacitatea limitată a startup-urilor și IMM-urilor de a spori rolul digitalizării, sustenabilității și

circularității întreprinderilor private și a agenților publice prin intermediul unor produse și servicii noi;

- veniturile reduse în cazul întreprinderilor private aflate la început de drum din cauza contractării economice provocate de pandemia COVID-19;

- coordonarea insuficientă și schimbul de informații limitat între diverși actori ai ecosistemului de inovare, și anume sectorul public, sectorul privat, parcurile IT, științifice și tehnologice, mediul academic, investitori/finanțatorii privați și partenerii de dezvoltare;

- un ecosistem de inovare fracturat care blochează progresele tehnologice și digitale, limitând astfel competitivitatea economică și potențialul de creștere;

- lipsa de convergență dintre cercetarea și dezvoltarea științifică, inovarea în afaceri, prioritățile naționale de dezvoltare și nevoile socio-economice.

Obiectivul Programului de susținere a inovațiilor digitale și startup-urilor tehnologice este de a acorda finanțare nerambursabilă IMM-urilor inovatoare și startup-urilor pentru produse și servicii TIC, tehnologii noi și digitalizare, în scopul stimulării cercetării și dezvoltării, prototipării și inovării în domeniul producției industriale durabile și al tehnologiilor ecologice.

De asemenea, la recomandarea Grupului de lucru al Comisiei de stat pentru reglementarea activității de întreprinzător, prin proiectul dat, se extinde aria de

subiecți eligibili pentru Program.

Implementarea Programului se pune în sarcina Organizației pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM), în coordonare cu Ministerul Economiei (ME).

Este de menționat că ne-

cesită a se considera și deschiderea și angajamentul partenerilor de dezvoltare și donatorilor de a aloca mijloace financiare și susține inovațiile digitale din țară (prin intermediul surselor externe direct sau prin intermediul bugetului de stat).

Programul funcționează cu trei componente de finanțare tematică:

- Inovare digitală – idei și metode inovatoare care conduc la dezvoltarea de produse, servicii și/sau modele de operare digitale sau electronice;

- Tehnologie verde – progrese în domeniul cercetării și dezvoltării care conduc la noi produse și servicii tehnologice menite să înlocuiască materialele, mașinile, procesele și sistemele care generează rezultate negative pentru mediu;

- Producție sustenabilă – dezvoltarea de procese, practici și aplicații inovatoare care să transforme modelele existente de producție industrială pentru a promova circularitatea resurselor.

Programul susține prin finanțare nerambursabilă dezvoltarea și promovarea pe piață în scopuri comerciale a produselor și/sau serviciilor, conform componentelor de finanțare tematică menționate mai sus,

pentru următoarele domenii: tehnologia informației și comunicațiilor; media digitală; fabricație; agricultură; educație; sănătate; servicii financiare; industrii creative; e-Comert; reciclare.

Actorii principali ai Programului sunt entitățile publice: Ministerul Economiei, ODIMM, Ministerul Educației și Cercetării, Moldova IT Park; precum și partenerii de dezvoltare - Incubatoare și acceleraatoare, Universități, Parcuri științifice, tehnologice, Asociații de profil.

Programul se propune a fi gestionat de ODIMM cu suportul Consiliului de coordonare, un organ colegial fără personalitate juridică. Misiunea Consiliului de coordonare este acordarea suportului ODIMM în selectarea produselor și/sau serviciilor digitale care vor beneficia de granturi.

Aplicarea reglementărilor propuse va avea impact financiar asupra bugetului de stat. Resursele financiare ale Programului se constituie și se acumulează din alocațiile bugetului de stat pe anul respectiv, surse externe, precum și din alte surse ce nu contravin legislației Republicii Moldova.

Startup-urile beneficiază de finanțare nerambursabilă sub formă de granturi în limita de 80% din costurile legate de dezvoltarea și promovarea produselor și/sau serviciilor, dar nu mai mult de 500.000 MDL. Procedura de finanțare, etapele și cuantumul sunt stabilite în contract de grant, în conformitate cu Manualul Operațional.

Programul de susținere a inovațiilor digitale și startup-urilor tehnologice a fost elaborat de Ministerul Economiei.

Sergiu GAIBU,
Ministru al Economiei

După cum v-am informat în unul din numele precedente ale ziarului, prim hotărâre de Guvern a fost creat Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală care a cooptat portofoliul de proiecte, implementat prin intermediul celor cinci foste Fonduri naționale (Fondul Ecologic Național, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, Fondul Rutier, Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, Fondul de Eficiență Energetică), urmare a constatării că tipologia proiectelor implementate de fondurile respective era aproape similară, fiind necesară realizarea unei reorganizări în scopul unificării și optimizării proceselor investiționale. Ulterior, pentru promovarea și coordonarea obiectivelor politicii de dezvoltare regională și locală la nivel național a fost creat Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale (CNCDDL).

Consiliul respectiv a fost creat luându-se în considerație modificările realizate în cadrul normativ de reglementare în domeniul dezvoltării regionale și a adoptării Legii nr.27/2022 privind Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală, asigurând

*prin lansarea de noi proiecte investiționale destinate autorităților publice locale, chemate să participe activ la viitoarele concursuri de proiecte, la organizarea și desfășurarea cărora va contribui esențial și în spiritul legii instituția nou creată - **Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale (CNCDDL)**, pe care o prezentăm în continuare.*

mativ realizate, Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale pe lângă competențe în dezvoltarea regională și-a extins competențele și asupra dezvoltării locale,

inclusiv de aprobare a criteriilor de selectare, evaluare, aprobare și implementare a proiectelor locale și mecanismelor de finanțare ale acestora.

Luând în considerare că în componența CNCDDL, de rând cu reprezentanții autorităților centrale, intră președinții Consiliilor regionale pentru dezvoltare (președinți de raioane), directorul executiv al CALM-ului, se prevede o colaborare strânsă între

și participarea în procesul decizional pentru alocarea surselor financiare pentru implementarea proiectelor. În așa mod, va fi asigurat un bun proces de cooperare și coordonare a deciziilor

atât în domeniul dezvoltării regionale, cât și dezvoltării locale.

Pentru a asigura posibilitatea de a participa la procesul decizional mai multor entități de nivel național și local, a mediului privat și asociativ, CNCDDL va avea în componență 18 membri, printre care miniștri cu competențe în domenii, precum dezvoltarea regională, economie, finanțe, agricultură și industria alimentară etc., Secretarul General al Guvernului, președinți ai consiliilor regionale pentru dezvoltare Nord, Centru, Sud, UTA Găgăuzia, câte un reprezentant al sectorului privat din partea fiecărui consiliu regional pentru dezvoltare și un reprezentant al Congresului Autorităților Locale din Moldova, care va reprezenta interesele și prioritățile de dezvoltare ale autorităților locale.

Într-o realizare a acestor misiuni, CNCDDL va avea ca sarcini îndeplinirea funcțiilor de aprobare a direcțiilor strategice și a domeniilor prioritare pentru dezvoltarea regională și locală, de aprobare și promo-

vare a criteriilor de selectare, evaluare și aprobare a programelor și proiectelor de dezvoltare regională și locală, de supraveghere și aprobare a rapoartelor privind utilizarea resurselor financiare, de monitorizare a impactului implementării politicilor, programelor și a proiectelor de dezvoltare regională și locală și alte funcții.

Cele mai mari așteptări sunt legate de o colaborare strânsă între politicile de dezvoltare regională și locală, asigurarea unui larg proces de participare la luarea deciziilor, o coordonare mai eficientă a investițiilor în regiuni și localități pentru a evita dublările și suprapunerile.

Un lucru esențial este că în cadrul CNCDDL vor fi discutate și corelate acțiunile orientate spre sporirea nivelului de trai al cetățenilor, dar și inițiativele investiționale, asigurând complementaritatea politicilor.

Totodată, în timpul cel mai apropiat CNCDDL va aproba o listă nouă de proiecte de dezvoltare locală pentru a completa Documentul Unic de Program, iar odată cu aceasta se va da startul implementării unor noi proiecte în localitățile rurale.

Conform Consiliului Național, până la finele anului urmează să mai fie aprobată o decizie pentru a fi anunțat un alt concurs de propuneri de proiecte locale, iar administrațiile publice locale să participe activ la acest proces.

**Serviciul de presă al
Ministerului
Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale**

astfel, incorporarea aspectelor de finanțare ale proiectelor infrastructurale de importanță locală într-un cadru normativ și decizional unic. Astfel, în conformitate cu modificările nor-

reprezentanții autorităților publice centrale cu administrațiile publice locale de nivelul I și II în monitorizarea implementării politicii de dezvoltare regională și locală, precum

Acordul de grant în cadrul parteneriatului cu Proiectul MĂ IMPLIC

Implicarea cetățenilor, inclusiv a celor din grupurile vulnerabile, în procesele de luare a deciziilor la nivel local și la monitorizarea prestării serviciilor în localitățile vizate va crea condiții ca populația din mediul rural din Republica Moldova să aibă acces

ună cu cetățenii pentru a îmbunătăți serviciile comunale (managementul deșeurilor solide, iluminatul stradal sau alimentare cu apă). În baza Acordului, primăriile primesc un grant în valoare de maximum 65.000 de franci elvețieni pentru realizarea lucrărilor

re, iluminare stradală și alimentare cu apă. Echipa proiectului „MĂ IMPLIC” este convinsă că prin implicarea cetățenilor de diferite categorii de vârstă și profesii, precum și prin colaborarea cu autoritățile locale, aceste îmbunătățiri vor avea un efect de lungă durată, iar participarea civică este punctul de pornire pentru toate activitățile proiectului. În context, subliniem că lipsa unei abordări incluzive este o oportunitate ratată de a stabili legătura între planificarea publică și implicarea civică. Localitățile participante în proiectul „MĂ IMPLIC” au fost încurajate să creeze parteneriate între autoritățile locale și cetățeni, astfel că, tot mai multe proiecte sunt implementate în baza parteneriatelor intercomunitare în domeniul managementului deșeurilor solide. Pe lângă grupele de inițiativă locale, coparticipare și învățare, parteneriatele sunt principalii piloni ai proiectului „MĂ IMPLIC”.

Problemele majore legate de prestarea serviciilor, prevăzute pentru a fi soluționate cu ajutorul proiectului „MĂ IMPLIC” sunt identificate de primării, iar soluțiile pentru aceste probleme sunt identificate printr-un efort comun al primăriilor și echipa de proiect. Abordarea noastră este de a identifica, discuta și ulterior a decide împreună asupra opțiunilor alese în comun. Dar sunt și anumite cazuri, când primăriile și cetățenii nu consideră toate opțiunile, astfel că dorința de a avea o anumită soluție umbrește adevărata problemă. De exemplu, procurarea unui camion de colectare a deșeurilor nu va soluționa problemele financiare existente, inclusiv cele legate de cheltuielile de combustibil și operaționale. Pentru a rezolva aceste probleme și pentru a găsi soluția cea mai fezabilă, proiectul a dedicat o bună parte a etapei de implementare pentru a transforma problemele în soluții.

echitabil la servicii comunale de calitate, identificarea necesităților strategice ale APL-urilor pentru o mai bună planificare, bugetare și gestiune a serviciilor de gospodărire comunală constituie obiective strategice ale Proiectului „MĂ IMPLIC”. Proiect de implicare civică în guvernarea locală, finanțat din fondurile Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și implementat de SKAT Consulting.

Acorduri de grant în cadrul parteneriatului cu Proiectul „MĂ IMPLIC” au semnat, recent, primarii localităților Dezghingea, Sudarca, Niș-cani, Feștelita, Pelivan, Logănești și Stolnicieni.

Cele 7 autorități publice locale, semnatare a Acordului de grant depun eforturi susținute împre-

și/sau procurarea echipamentelor necesare pentru implementarea proiectului.

Pe lângă suportul financiar, beneficiarii primesc servicii de consultanță și de consolidare a capacităților. Proiectul „MĂ IMPLIC” ajută primăria și furnizorul de servicii nu numai să îmbunătățească infrastructura, ci și să dezvolte pe termen lung abordări pentru a menține această infrastructură într-o formă bună și pentru a avea modele durabile de finanțare a prestării serviciilor. În activitatea noastră, ne asigurăm că cetățenii locali, angajații APL-urilor, ONG-urile, agenții economici sunt implicați activ în modernizarea serviciilor comunale în comunitate și, îndeosebi, că persoanele mai puțin avantajate au acces egal la aceste servicii.

Scopul proiectului este de a spori implicarea civică în guvernarea locală și de a acorda sprijin autorităților publice locale (primării) din localitățile rurale (grupuri de localități) în îmbunătățirea serviciilor comunale în domeniul precum: managementul deșeurilor solide, canaliza-

Proiectul încurajează abordările inovatoare pentru îmbunătățirea serviciilor de gospodărire comunală, cooperarea între localități/APL-uri și acțiunile ce vor permite o mai bună exploatare și întreținere a serviciilor de gospodărire comunală. De asemenea, oamenii vor fi mai implicați în luarea deciziilor la nivel local și în monitorizarea furnizării serviciilor în localitățile partenere.

Până în prezent, Acordul de grant în cadrul Proiectului „MĂ IMPLIC” a fost semnat de 30 de autorități publice locale pentru prima etapă de implementare a proiectului, prevăzută pentru perioada 2019-2023.

Veronica TOMESCU,
manager pe comunicare
și conținut în cadrul
proiectului „MĂ IMPLIC”

Grupul de Acțiune Locală „Plaiul Codrilor”: accent pe implicare comunitară și inovație

Un Grup de Acțiune Locală (GAL) este o formă de parteneriat, constituit într-un teritoriu rural, care reunește reprezentanți ai sectoarelor public, privat și ai societății civile din teritoriul respectiv, creat cu scopul de a implementa metodele LEADER de dezvoltare rurală, care se desfășoară în Republica Moldova, începând cu anul 2016.

Actualmente, în Republica Moldova sunt create 32 de GAL-uri, fiecare unind mai multe Unități Administrativ-Teritoriale (UAT). Despre activitatea unui GAL – „Plaiul Codrilor” din raionul Strășeni – am realizat un interviu cu managera grupului, Viorica MĂMĂLIGĂ.

Correspondentul:
Doamnă Viorica Mămăligă, care a fost scopul înființării acestui Grup de Acțiune Locală?

Viorica MĂMĂLIGĂ:
Scopul major a fost și este să acționăm împreună pentru a contribui la dezvoltarea durabilă a zonei în care trăim, prin valorificarea patrimoniului cultural, atragerea investițiilor, crearea parteneriatelor pentru dezvoltare și asigurarea unui climat favorabil dezvoltării economiei locale. Împreună atragem mai ușor investiții și parteneri, iar colaborarea dintre cele trei sectoare privat, public și civic a creat oportunități pe care nici nu ni le puteam imagina.

La fel ca și toate GAL-urile din Moldova, „Plaiul Codrilor” a fost creat pe baza implementării abordării LEADER, în cadrul sprijinului acordat de Guvernul Marii Britanii, prin intermediul Fondului pentru Buna Guvernare, implementat de People in Need Moldova (anume ei au venit cu ideea la nivel de primării), dar și Solidarity Fund PL Moldova, în perioada iunie 2017 – martie 2018. Inițial, în 2017-2018, GAL-ul nostru acoperea teritoriul a 4 comunități: satul Dolna, comuna Lozova, comuna Miculești și satul Vorniceni din raionul Strășeni, cu o populație totală de circa 15 mii de locuitori. Urmare a rezultatelor și diseminării experienței, la începutul anului 2022, au aderat încă 9 Unități Administrativ-Teritoriale: Cioarești, Pârjolteni, Ciutești, Seliște, Vânători, Bălănești, Milești, Boldurești și Brătuleni.

Cor.: Cum ați identificat membrii, care sunt avantajele aderării la un GAL?

V. M.: Factorul decisiv în identificarea membrilor a fost și rămâne implicarea sectorului public și anume a primăriilor și a primarilor, care și-au mobilizat cei mai activi cetățeni din localitățile lor. În componența GAL avem 6 reprezentanți ai sectorului civic (Asociații, ONG-uri, persoane fizice), 9 agenți economici și 14 UAT.

Voi menționa, în context, că anume tinerii antreprenori se regăsesc în acest proces de accesare și implementare a proiectelor. Pe lângă acordarea unei finanțări pentru ideea lor de proiect, toți aplicanții beneficiază de instruire pentru elaborarea dosarului de aplicare. Ulterior, cei ce obțin finanțare sunt ghidați cum să implementeze corect proiectul, să-l promoveze, să efectueze corect procedura de achiziții, să facă raportarea narativă și financiară. Mulți dintre tineri, acumulând experiența la noi, accesează fonduri mult mai mari de la alți par-

teneri și organizații ce oferă finanțări.

Avantajele accesării unei finanțări prin GAL este simplitatea formularului de aplicare, care este unul compatibil pentru cei care niciodată nu au accesat sau implementat vreun proiect cu donatorii. Aplicații beneficiază de instruire și ghidaj în implementare, își dezvoltă capacitățile de lucru cu donatorii etc.

Cor.: Care este valoarea proiectelor finanțate până acum prin intermediul GAL „Plaiul Codrilor”?

V. M.: Prima experiență de organizare a unui concurs de cofinanțare a proiectelor la nivel local și de implementare a obiectivelor stabilite a demarat în prima jumătate a anului 2018, cu suportul financiar al organizației People in Need Moldova. În cadrul acestui apel, am implementat 5 microproiecte cu un buget total pentru toate aceste activități de 200.000 de lei.

În perioada 2018-2019, prin intermediul proiectului „Activități USAID LEADER în Moldova”, finanțat de USAID, cofinanțat de Polish Aid, implementat de Solidarity Fund PL în Moldova, am implementat 2 apeluri de grant „Implicarea aduce dezvoltarea 2018 și 2019”, fiind implementate 16 microproiecte cu investiții totale de peste 1 milion de lei.

În perioada 2020-2021, au fost implementate 11 proiecte la nivel de microregiune cu o finanțare totală de 1.236.693 de lei.

Proiectele au fortificat considerabil capacitățile GAL și procesul de imple-

mentare și atingere a obiectivelor strategice. Au fost susținute 32 de inițiative de proiecte de dezvoltare socio-economică atât pentru activizare, cât și la nivel de dezvoltare a activității economice. Într-o perioadă relativ scurtă de timp (2018-2021) GAL „Plaiul Codrilor” a reușit să gestioneze eficient peste 2 626 698 MDL. Actualmente, în proces de implementare sunt 14 proiecte, care vor continua strategia de dezvoltare durabilă a localităților, precum ar fi: infrastructura drumurilor, extinderea rețelelor de apă și canalizare, iluminatul stradal, managementul deșeurilor menajere și solide, reparația și renovarea clădirilor instituțiilor publice și de cultură, amenajarea terenurilor sportive și locurilor de agrement etc., proiecte implementate prin consultări publice și cu susținerea cetățenilor.

Pe parcursul anilor, în zonă și-au consolidat activitatea economică peste 24 de agenți economici, iar 6 antreprenori au inițiat afaceri noi. Aceștia au creat 36 locuri de muncă permanente și 320 de locuri de muncă sezoniere, diversificând sistemul de servicii și produse în microregiunea GAL.

Sunt convinsă că GAL-ul „Plaiul Codrilor” va deveni un motor de dezvoltare intercomunitară și intersectorială. Obținerea statutului juridic GAL oferă posibilitatea de a fi un partener sigur, durabil și de lungă durată pentru prosperarea comunităților noastre.

Vă așteptăm la noi, în microregiunea „PLAIUL CODRILOR”, iar realizările noastre vă vor convinge despre necesitatea creării sau aderării la un Grup de Acțiune Locală.

**Interviu realizat de
Ana BARDUC**

Conferința științifică internațională „Strategia Securității Uniunii Europene în contextul metamorfozelor relațiilor internaționale”

La 22 aprilie curent, la Academia de Administrare Publică din Republica Moldova, în cadrul Catedrei Jean Monnet: 620918-EPP-1-2020-1-MD-EPPJMO-CHAIR (EUDIPSEC), „Uniunea Europeană: noțiuni cuprinzătoare” și-a desfășurat lucrările Conferința Științifică Internațională: „Strategia Securității Uniunii Europene în contextul metamorfozelor relațiilor internaționale” (II).

Obiectivul principal al Conferinței, planificată în anul 2020, era să ne clarificăm cu schimbările ce au intervenit pe parcursul celor 75 de ani de pace, o realitate susținută multiplu de statele-membre ale Uniunii Europene în strategia și practica asigurării securității internaționale, regionale, naționale, individuale. Ne propuneam pe atunci să cercetăm cele cinci sectoare ale securității: politic, militar, economic, societal, ecologic, evidențiate/descrie de Barry Buzan. Cu regret, realitatea s-a schimbat atât de mult, încât sectorul militar și cel politic, la moment, au diminuat importanța celorlalte. Deși ne-a avertizat că sectoarele securității se află într-o relație de interdependență dialectică, se influențează reciproc, la moment, adevărul acestei teze este justificat prin multiple argumente.

Actualitatea temei abordate este recunoscută nu doar de cercetătorii specializați în cunoașterea diverselor domenii ale realității sociale, ale biosferei, dar și de liderii statelor dezvoltate. Suntem martorii unui război, care diminuează conținutul valorilor democrației europene, valorile umanismului. Se știe că pe timp de război valoarea sacră a omenirii – viața – este amenințată, devalorizată. După aprecierea lui Stalin, când se ajunge la o mie de morți vorbim doar despre date statistice. Războiul din Ucraina încheie perioada „post război rece”, în care teoreticienii din domeniul politologiei și relațiilor internaționale se antrenau în dezbaterile temelor: Actorii politici ai relațiilor internaționale sunt statele sau organizațiile? Ce semnificație au alianțele, care este tipologia lor; Clasificarea statelor lumii în trei categorii: state dependente, coordonate, conduse sau state nucleu și state de periferie; Ce reprezintă neutralitatea în lumea contemporană și ce posibilități oferă? În mileniul trei, o atenție majoră s-a oferit fenomenului securitizării, scoaterii unor probleme din sfera de influență directă a politicului și plasarea acestora în zona supranaționalului etc.

În deschiderea Conferinței dna Ludmila Roșca, doctor habilitat în filozofie, a făcut o adresare principală către participanți de a-și manifesta atitudinea față de atrocitățile din orașele statului vecin, bombardate pe parcursul celor 2 luni de armata rusă. Astfel, a urmat un minut de reculegere în memoria eroilor Ucrainei căzuți în luptele pentru apărarea integrității teritoriale și suveranității statului, în memoria copiilor, bătrânilor, fe-

meilor, omorâți cu cruzime de așa-zișii „eliberatori”.

La Ședința de deschidere a conferinței, s-au adresat participanților cu un cuvânt de salut: Nistor Grozavu, prorector al Academiei de Administrare Publică din Republica Moldova; Claudia Melinte, Coordonator al Oficiului Național Erasmus +; Anatoliy Kruglașov, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea Națională „Yuri Fedkovici”, Cernăuți, Ucraina; Constantin-Vasile Țoca, doctor, lector universitar, Universitatea din Oradea, România.

Ceea ce urmărim în ultimele 2 luni afectează nu doar Europa, dar întreaga lume, iar consecințele războiului urmează a fi cercetate, apreciate, estimate și înlăturate. Pentru inițierea discuțiilor despre ordinea mondială, securitatea lumii și a Europei în perioada post-belică a mileniului trei este necesară încetarea războiului fratricid. Reieșind din astfel de aprecieri, la Conferința Științifică Internațională s-au înscris cu rapoarte 60 de participanți din 7 state: 37 profesori universitari, doctori conferențieri, doctoranzi, masteranzi sunt din Republica Moldova.

Profesorii de la Academia de Administrare Publică: Constantin Solomon, Aurelia Peru-Balan și subsemnata au prezentat comunicări interesante, valoroase pentru tematica securității regionale, naționale. Au avut o prezență activă, importantă cei 9 doctoranzi și 4 stufenți-masteranzi de la Programele: Relații Internaționale și Anticorupție. La Conferința Științifică Internațională a înscris un aport important: Sergiu Sprincean, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, secretar științific. Institutul de

Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, însoțit de cei 5 doctoranzi ai Școlii Doctorale de la Universitatea de Stat din Moldova

Subiecte de interes major au prezentat cercetătorii din România, de la Universitatea din Oradea, Universitatea de Vest din Timișoara, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române, Universitatea „Stefan cel Mare” din Suceava, Centrul de Studii și Cercetări Biodiversitate Agrosilvică „Acad. David Davidescu”.

Rezultatele analizei situației din teritoriu au prezentat-o 2 cercetători din Ucraina: Anatoliy Kruglașov, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar și Natalia Netchaeva-Yuriychuk, doctor, conferențiar, Universitatea Națională „Yuri Fedkovici” din Cernăuți. Au abordat cu un interes deosebit tema conferinței cercetătorii din Slovacia, de la Școala de Economie din Deli, din Azerbaidjan și Israel.

În final, Conferința Științifică Internațională: „Strategia Securității Uniunii Europene în contextul metamorfozelor relațiilor internaționale” (II), a adoptat Declarația participanților, reprezentanților comunităților științifice și academice din cele 7 țări, prin care condamnă războiul din Ucraina, cer încetarea imediată a focului; se pronunță împotriva nerespectării normelor dreptului internațional, ale principiilor securității colective.

Ludmila ROȘCA,
Coordonatorul
Proiectului, Jean Monnet,
Catedra științe
administrative, AAP

Aura Revenco, masterandă AAP: „Sunt mândră să fiu printre studenții beneficiari de bursa Erasmus+”

Programul Uniunii Europene pentru Educație, Formare, Tineret și Sport Erasmus+ are ca obiectiv primordial susținerea priorităților și activităților definite în contextul Spațiului european al educației, în Planul de acțiune pentru educația digitală și în Agenda pentru competențe în Europa. În același timp, programul:

- sprijină Pilonul european al drepturilor sociale;
- pune în aplicare Strategia UE pentru tineret 2019-2027;
- dezvoltă dimensiunea europeană în domeniul sportului.

În același timp, Programul pentru perioada 2021-2027 pune un accent puternic pe incluziunea socială, pe tranziția verde și pe cea digitală și pe promovarea participării tinerilor la viața democratică.

De menționat, că Bugetul său este estimat la 26,2 miliarde EUR. Această sumă reprezintă aproape dublul finanțării de care a beneficiat programul anterior (2014-2020).

În ultimii ani, numărul studenților-masteranzi ai Academiei de Administrare Publică, beneficiari de mobilități academice, este în creștere. Avantajele mobilităților sunt multiple. Pentru care motiv, oferim studenților posibilitatea de a-și împărtăși experiențele trăite pe perioada studiilor la una dintre instituțiile-partenere. În cele ce urmează, inserăm impresiile **Aurei Revenco, masterandă în anul II la programa de Master de profesionalizare Relații internaționale**, câștigătoare a bursei de mobilitate în cadrul Programului Uniunii Europene pentru Educație, Formare, Tineret și Sport Erasmus+ și își continuă, în prezent, studiile la Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București.

Sunt extrem de mândră să mă număr printre studenții-masteranzi care au beneficiat de bursa Erasmus+. De mai bine de o lună sunt la București și, practic, îmi închei studiile de masterat aici, la Școala Națională de Studii Politice și Administrative – un adevărat reper în peisajul academic românesc.

Pentru mine, acest proiect este o oportunitate unică de a explora noi dimensiuni ale educației, de a afla și experimenta tehnici de predare ultramoderne, dar, mai ales, de a cunoaște colegi și profesori extraordinari - cu o carieră de succes și cu experiență diplomatică impresionantă.

Fiecare curs, de la cel de Diplomatie și negocieri internaționale, Retorică, Etichetă și Protocol, până la cursul de Artificial Intelligence in Cyber Era, toate presupun dezbaterile experienței din trecut, analiza prezentului și schițarea viitorului – așa cum ni-l imaginăm că ar trebui să arate, dar și așa cum se va transforma inevitabil prin digitalizarea excesivă și dezvoltarea galopantă a tehnologiilor. Evident, războiul din Ucraina este unul dintre subiectele abordate zilnic și care ne ridică și multe semne de întrebare, în special, care e rolul diplomației în evitarea unui conflict armat? Din dezbaterile, care se icesc în cadrul cursurilor, din ideile care se generează, dar și raportându-mă la nivelul de inteligență al actualilor diplomați în devenire, vreau să cred că noi vom fi generația care va aduce schimbări majore în societățile de pe cele două maluri de Prut.

Pe lângă faptul că acest proiect îmi deschide orizonturi inedite și îmi dezvăluie practici și abordări moderne, experiența de a studia într-o universitate dincolo de granițele Republicii Moldova este și o evaluare a cunoștințelor mele acumulate în cadrul celor aproape doi ani de masterat de la Academia de Administrare Publică din Chișinău și a dedicației profesorilor mei de acolo. Bineînțeles, depun efort maximal ca, prin abilitățile pe care le am și prin implicarea activă de care dau dovadă, să promovez imaginea instituției din care vin și să reconfirm valoarea profesorilor ei.

Pe de altă parte, în plan personal, pentru mine această experiență este sinonimă cu curajul. Trebuie să recunosc, a fost o adevărată provocare să pun pe stand-by jobul pe care-l aveam într-una din cele mai importante structuri de stat – Guvernul Republicii Moldova, dar a fost nevoie de și mai mult curaj să iau decizia de a pleca în mobilitatea academică acum, când am familie și doi copii. Dar distanța și dorul de cei dragi mă fac mai responsabilă și mai dornică

că de a munci pentru a obține mai mult în viață. Din cele realizate de până acum pot deduce: Știu că pot! Exemplul meu și mesajul pe care vreau să-l transmit este că: niciodată nu trebuie să te oprești din învățat, nicio vârstă nu poate fi piedică în calea dezvoltării personale, nicio temere nu trebuie să fie mai puternică decât ambiția, niciodată nu e târziu să redevii student.

În rest, mă simt ca acasă. Străzile, arhitectura, oamenii, limba și cultura românească îmi sunt familiare și foarte dragi, ba chiar vin ca o completare perfectă a experienței mele de studentă-masterandă Erasmus+.

Actualmente, în cadrul Programului Uniunii Europene pentru Educație, Formare, Tineret și Sport Erasmus+ își urmează studiile de mobilitate academică la alte instituții de învățământ superior din străinătate alți 7 studenți-masteranzi ai Academiei de Administrare Publică.

NOTĂ. Programul Uniunii Europene pentru Educație, Formare, Tineret și Sport Erasmus+ oferă tinerilor din Republica Moldova șansa să beneficieze de studii de la 3 la 12 luni în universitățile din UE. Participarea la Programul Erasmus+ este gratuită și oferă numeroase avantaje:

- studii de calitate;
- bursă lunară pentru acoperirea costurilor de ședere în străinătate;
- acces la tehnologii de ultimă generație;
- mediu internațional și multicultural;
- posibilitatea de a călători;
- lărgirea orizonturilor;
- experiență de viață;
- perspective mai bune de angajare la întoarcerea acasă.

Dinu MANOLE,
șef Direcție cooperare internațională și dezvoltare

În perioada 04-08 aprilie, la Academie s-a desfășurat cursul de formare managerială „Management și leadership” cu durata de 40 de ore academice, destinat funcționarilor publici de conducere din cadrul autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea.

Cursul a fost organizat la comanda de stat, stabilită prin Hotărârea Guvernului nr. 115 din 23 februarie 2022, și a avut drept scop dezvoltarea competențelor manageriale și de leadership necesare pentru realizarea eficientă a obiectivelor manageriale din perspectiva integrării într-o societate deschisă, flexibilă și meritocratică.

Activitățile de instruire s-au desfășurat sub ghida-

rea unei echipe de formatori cu vastă experiență în domeniu din cadrul Academiei, cu utilizarea metodelor andragogice de predare: mini-prezentări, activități practice individuale și în grupuri mici, studii de caz etc. Pe durata celor cinci zile de instruire, au fost

abordate subiecte ce țin de personalitatea și comportamentul managerului performant, activitățile și funcțiile manageriale, instrumente și metode manageriale, leadership și management, leadership situațional, comunicarea managerială și managementul conflictelor.

La finele cursului participanții au susținut un test de evaluare a cunoștințelor acumulate, iar ca rezultat au obținut certificat de absolvire a cursului de dezvoltare managerială.

Elaborarea politicilor publice

În perioada 11 – 14 aprilie, la Academia de Administrare Publică s-a desfășurat cursul de dezvoltare profesională „Elaborarea politicilor publice” pentru funcționari publici de conducere/ execuție din cadrul autorităților administrației publice centrale.

Scopul cursului a constat în consolidarea cunoștințelor, dezvoltarea abilităților și modelarea atitudinilor/ comportamentelor funcționarilor publici necesare pentru elaborarea politicilor publice eficiente și evaluarea cantitativă și calitativă a rezultatelor politicilor publice în vederea realizării obiectivelor și priorităților Guvernului.

Echipa de formatoare, care a prestat cursul menționat – dna Tatiana

Savca, expertă în politici publice, Academia de Administrare Publică, dna Aliona Ursoi și Drăgălina Țurcanu din Direcția coordonare politici și priorități din cadrul Cămarilor de Stat – sunt profesioniște

în domeniu, cu experiență vastă în elaborarea politicilor publice, coordonarea procesului de elaborare a politicilor publice.

Cursul a fost realizat la comanda de stat, cu o durată de 32 de ore academi-

ce, fiind abordate subiecte ce vizează conceptele fundamentale și elementele constitutive ale politicilor publice, procesul de elaborare a politicilor publice, alte procese administrative. Participanții la curs au studiat particularitățile aplicării politicilor publice în timp și în spațiu, etapele de elaborare și implementare a politicilor publice, locul și rolul politicilor publice în sistemul administrativ, dar și responsabilitățile față de urmările aplicării greșite a managementului politicilor publice.

A apărut de sub tipar lucrarea „Sintezele investigațiilor doctorale în domeniul științelor politico-administrative și economice”, care însumează materialele primei ediții a Conferinței științifico-practice internaționale a studenților-doctoranzi, desfășurată la 19 noiembrie 2021, sub egida Școlii doctorale a Academiei de Administrare Publică.

Lucrarea include 62 de articole ale studenților-doctoranzi din cadrul Academiei de Administrare Publică, de la alte instituții de învățământ superior din Republica Moldova, dar și din România, Ucraina, Belarus, Israel.

În cuvântul introductiv, semnat de conf. univ., dr. Nistor GROZAVU, prorector al AAP, se menționează că tematica materialelor este

Un studiu valoros al studenților-doctoranzi

foarte diversă: abordarea aspectelor teoretice și practice privind organizarea și funcționarea autorităților administrației publice, reforma administrației publice și modernizarea

serviciilor publice, dezvoltarea politicilor publice și perfecționarea proceselor de guvernare democratică, managementul funcției publice și managementul instituțional, aspecte de drept contemporan.

Prima parte a lucrării conține relațiile în plen ale studenților-doctoranzi AAP: Tatiana Bogos – „Rolul parteneriatului public-privat ca modalitate de realizare a relației interes public - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale”, Mihaela-Otilia Aroșoiaie (România) – „Dimensiuni profesionale și politice ale statutului de prefect”, Manal Amoun-Habashi (Israel) – „The causes of the Israeli brain drain”, Corneliu Radu – „Particularități cu privire la

funcționarea frontierei de stat a Republicii Moldova în condiții moderne”, precum și a Tatiane Beloșapka (Ucraina) – „Влияние органов местного самоуправления на экологическую политику”.

Materialele sunt reparate în conformitate cu tematica celor trei ateliere de lucru ale conferinței: „Științe administrative. Administrația publică: instituții și servicii publice”; „Științe economice. Economie mondială și relații economice internaționale”; „Științe politice și juridice. Politologie, relații internaționale și drept”.

Articolele inserate în cu-
legere sunt în limba româ-
nă, o parte fiind în limbile
engleză și rusă.

Monografie despre PR-ul politic în campaniile electorale

A văzut lumina tiparului monografia „Imagine, comunicare, PR în campaniile electorale”, semnată de Aurelia PERU-BALAN, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar la Academia de Administrare Publică.

Pornind de la repera teoretice privind Public Relations (PR-ul) politic în sistemul comunicării politice, în partea întâi a lucrării, autoarea recurge la descrierea unor practici internaționale de management PR în campaniile electorale, inclusiv Federația Rusă, Franța și Statele Unite ale Americii. Totodată, un capitol aparte este consacrat instrumentarului managementului informațional-mediatic în alegerile parlamentare din Republica Moldova.

Partea a doua a monografiei conține analize de tenduri PR și comunicare, paradigme moderne în campaniile electorale ale alegerilor parlamentare din ultimii ani din Republica Moldova, dar și din scrutinele prezidențiale. De asemenea, în mai multe capitole se analizează aplicarea PR-ului politic în cadrul alegerilor prezidențiale din Franța, Ucraina, România, Federația Rusă.

Actualitatea lucrării este completată cu un impresionant șir de surse bibliografice, dovadă a studierii minuțioase de către autor a experienței internaționale în domeniu.

Monografia a fost aprobată și recomandată pentru editare în ședința Senatului Academiei de Administrare Publică din 28 februarie 2022.

Lucrarea este destinată studenților, masteranzilor, doctoranzilor în domeniul științelor politice, dar și tuturor celor interesați de viața politică din republică și din străinătate.

Aurelia Peru-Balan este cercetător științific coordonator în cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. Este autor a mai multor lucrări științifice, având ca subiect de cercetare comunicarea și imagologia politică, dintre care și volumele: „PR-ul politic și comunicarea de criză în Republica Moldova”; „Managementul PR-ului politic. Vânătoria de voturi electorale. Trenduri occidentale, specific național”; „Comunicarea mediatică”. Este deținătoarea medaliei „Nicolae Milescu-Spătarul”, acordată de Academia de Științe a Moldovei.

Pagină realizată de Sergiu VLĂDICĂ

Sistemul financiar, contabilitatea au fost dintotdeauna suportul durabil al activității eficiente a oricărui colectiv de muncă. Și Ziua profesională a contabilului, marcată anual pe 4 aprilie, constituie nu doar o sărbătoare a angajaților din acest sistem, ci și ocazia de a privi la cele realizate, de a trasa noi idei inovative pentru o gestionare eficientă a finanțelor publice în situațiile de criză ce se perindă, restricțiile impuse de pandemia Coronavirus 19 sau starea incertă din regiune provocată de războiul din Ucraina.

Toate acestea fiind luate în considerație, a fost organizată și activitatea Direcției planificare și evidență contabilă a Academiei de Administrare Publică, gestionată profesional de **șefa Direcției, Elena Andronovici. Absolventă a Academiei de Studii Economice din Moldova, Facultatea finanțe, dumneaei lucrează în instituția noastră timp de 14 de ani, impunându-se printr-un management financiar inovativ al surselor financiare bugetare și extrabugetare.**

Activitatea de bază a Direcției o constituie organizarea și evidența contabilă a imobilizărilor corporale și necorporale, reflectate în expresie naturală și bănească, a bunurilor cu potențial economic, a mijloacelor bănești, cheltuielilor, veniturilor și rezultatelor obținute.

Împreună cu echipa sa, din care fac parte contabilii principali Mariana Grițco, Natalia Galafton și Tatiana Ungureanu, organizează activitatea direcției pentru a ajusta toate condițiile de salarizare a angajaților Academiei la rigorile Legii privind sistemul

Și cifrele au grai...

unitar de salarizare în sistemul bugetar. Cu toate că nu întotdeauna totul depinde de Direcție, dar sunt luate toate măsurile de rigoare pentru a nu fi reținută salarizarea angajaților.

Activitatea de bază a Direcției se caracterizează prin următoarele obiective:

- prognozarea și elaborarea proiectului bugetului Academiei;

- distribuția și redistribuirea alocațiilor bugetare, efectuarea modificărilor în planurile de finanțare în limita alocațiilor aprobate;

- controlul preventiv asupra întocmirii corecte și la timp a documentelor și legalității operațiunilor economice efectuate;

- analiza executării devizelor de cheltuieli bugetare și extrabugetare, întocmirea notei informative;

- organizarea evidenței contabile a executării devizului de cheltuieli și a sistemului de raportare conform normelor stabilite și clasificății bugetare aprobate cu respectarea metodologiei contabilității;

- asigurarea evidenței mijloacelor extrabugetare;

- întocmirea rapoartelor financiare trimestriale și anuale în corespundere cu legislația în vigoare;

- întocmirea corectă a dărilor de seamă și prezentarea acestora în termenele stabilite organelor corespunzătoare;

- controlul analizei efectuate asupra executării bugetului instituției.

Plus prognozarea și elaborarea proiectului bugetului Academiei, a cheltuielilor bugetare și extrabugetare, controlul preventiv asupra întocmirii corecte și la timp a documentelor și legalității operațiunilor economice efectuate, întocmirea statelor

de funcții, determinarea fondului de salarizare, organizarea și asigurarea evidenței contabile, întocmirea rapoartelor financiare trimestriale și anuale este asigurată o gestionare eficientă a bugetului instituției.

Veniturile Academiei sunt constituite atât din surse bugetare, cât și din surse proprii, ceea ce permite ca instituția să aibă o activitate destul de eficientă. Analizând datele prezentate, concluzionăm faptul că Academia, inclusiv Direcția planificare și evidență con-

tabilă, are capacități de ași onora obligațiunile, chiar și în condiții de autonomie financiară. Veniturile din surse proprii sunt obținute atât din activitatea de bază, cât și alte activități.

Veniturile obținute au permis modernizarea blocului de studii și căminului Academiei. A fost procurată tehnică de calcul, auditoriile sunt dotate cu mobilier nou, procurate automobile de serviciu, au fost efectuate reparații curente și reparații capitale.

De asemenea, au fost prevăzute anumite sume și pentru susținerea refugiaților din Ucraina, cazați în hotelul-cămin al Academiei și oferindu-le hrana necesară.

Este o vorbă, precum că și cifrele au grai. Doamnele de la contabilitatea Academiei știu a da suflare cifrelor. Astfel încât, această muncă asiduă de zi cu zi să se valorifice într-un management financiar eficient în instituție pentru o

perfecționare continuă a procesului de studii și de instruire în cadrul Academiei de Administrare Publică. Și pentru asta le mulțumim.

Ziua Contabilului din Republica Moldova a fost constituită prin Decretul Președintelui Republicii Moldova din 30 noiembrie 2010 pentru a consemna importanța economică și financiară a activității contabile, rolul și responsabilitatea specialiștilor care activează în domeniul contabilității.

Ion AXENTI

Biblioteca Academiei – Centru național și internațional de servicii și resurse informaționale

Ziua profesională a Bibliotecarului este marcată în fiecare an pe 23 aprilie, concomitent cu Ziua Internațională a Cărții și Dreptului de Autor și Ziua Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile. A devenit deja o tradiție în cadrul Bibliotecii Academiei de Administrare Publică organizarea în această perioadă a unui șir de activități menite să reflecte și să promoveze serviciile de informare și rolul acestei structuri în cadrul procesului instructiv-didactic și de cercetare.

Ziua profesională a Bibliotecarului a fost instituită prin Decretul Președintelui Republicii Moldova din februarie 2010, în semn de recunoaștere a rolului pe care îl au bibliotecarii în societatea bazată pe cunoaștere.

Bibliotecile dețin un rol deosebit în cadrul instituțiilor de învățământ superior, având misiunea de a asigura info-documentar procesul de învățământ și de cercetare. Pe parcursul anilor de activitate, Biblioteca Academiei de Administrare Publică și-a consolidat poziția de structură menită să asigure serviciile și resursele informaționale în procesul de instruire, prin studiile superioare de master și doctorat, cercetare, dezvoltare profesională a funcționarilor publici.

Fondată în același an cu Academia, în 1993, Biblioteca a devenit un centru științific și de cercetare cu un fond de peste 49 de mii de volume de literatură de specialitate, precum și reviste științifice în domeniul teoriei și practicii administrării publice, dreptului public, managementului public, relațiilor internaționale, editate în țară și străinătate. În același timp, Biblioteca AAP a fost în pas cu cerințele societății informaționale, dezvoltând

noi servicii și instrumente digitale cu interfețe web ce pot fi accesate cu ajutorul internetului.

Având misiunea de a participa la procesul instructiv-didactic și metodic-științific din cadrul Academiei, inclusiv la procesul de instruire continuă a funcționarilor publici, prin serviciile sale informaționale și documentare, Biblioteca își axează activitatea pe crearea condițiilor viabile și eficiente în facilitarea și lărgirea accesului la informație în domeniul științelor administrației de stat și municipale, organizarea statală și jurisprudență, științe politice și sociale, economie și management public, tehnologii informaționale aplicate, relații internaționale etc., menite să contribuie la formarea, perfecționarea profesională a funcționarilor publici, a persoanelor cu funcții publice electivă și altui personal din cadrul autorităților administrației publice.

Activitatea Bibliotecii este asigurată de o echipă de profesioniști în frunte cu Igor NEAGA, director interimar al Bibliotecii, Elizaveta BORODIN, statistician, Sergiu CARCEA, inginer programator. Ținând cont de diversificarea activităților de bibliotecă, fiecare membru al echipei își aduce aportul în domeniul specific de activi-

tate, dând dovadă de profesionalism, cunoștințe și deprinderi avansate în domeniul biblioteconomic și

multă dăruire în activitățile pe care le realizează.

Biblioteca Academiei de Administrare Publică a fost mereu conectată la inovațiile din sfera serviciilor info-documentare prin implementarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale moderne, formarea deprinderilor de utilizare a acestora în rândul bibliotecarilor și utilizatorilor, participarea la schimbul de experiență în domeniu în cadrul proiectelor internaționale, conferințelor și atelierelor de lucru. În ultima perioadă, s-a pus accentul de perfecționarea sistemelor informaționale din cadrul bibliotecii, achiziționarea de noi echipamente și dezvoltarea profesională a personalului.

Biblioteca AAP oferă acces la sisteme informaționale, resurse și baze de date accesibile online, precum sunt: Catalogul electronic (OPAC) al sistemului integrat de bibliotecă Koha, Repozitoriul Instituțional AAP, Biblioteca Electronică. Dintre resursele externe la care Biblioteca oferă acces online putem menționa: Bazele de date oferite de compania EBSCO, Instrumentul Bibliometric Național, acces la diferite

baze de date internaționale în baza Politicilor Accesului Deschis etc.

Tradițional, deja al șaselea an la rând, Biblioteca AAP marchează pe 23 aprilie și Ziua națională de sensibilizare privind bibliotecile. Anul acesta au fost prevăzute o serie de activități de informare și sensibilizare, expoziții de carte, diseminarea de materiale promoționale, participarea la diverse evenimente cu tematică bibliotecară.

La eveniment au fost invitați membri ai comunității academice, funcționari publici, reprezentanți ai societății civile, studenți, alte persoane interesate de activitatea Bibliotecii Academiei de Administrare Publică.

Dorim să subliniem că aceste manifestări sunt organizate în cadrul Proiectului „Servicii de suport privind Bibliotecile: modernizarea Bibliotecilor din Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului de bibliotecă și reformarea bibliotecilor (LNSS)”, proiect realizat în cadrul Programului Erasmus+ Consolidarea Capacităților în Învățământul Superior, finanțat de către Comisia Europeană.

În prezent, Biblioteca Academiei nu este numai un spațiu al publicațiilor și documentelor și un mediu de studiu, dar un centru informațional multilateral care permite utilizatorilor săi să exploreze, să evalueze și să utilizeze resursele informaționale, indiferent de amplasarea lor: locală, națională sau internațională, într-un spațiu fizic sau unul digital.

Sergiu CARCEA,
inginer-programator,
Direcția Informare și
documentare/Biblioteca

Paștele în gândirea filozofică a lui Mihai Eminescu

În volumul al X-lea al *Operele complete* ale lui Mihai Eminescu, se găsește scris și datat la 16 aprilie 1878 eseul cu titlul „Paștele”. Este copleșitor și mereu de actualitate, tot ceea ce e gândul scriitorului concretizează în fraze în acea zi de Paște. Pare parcă mai viu și mai potrivit ca niciodată pentru prezent. Vă propunem câteva pasaje de o profunzime filozofică și antropologică demne de geniul eminescian.

[...] Și la sunetele vechi legende despre suferințele, moartea și învierea blîndului nazarinean, inimile a milioane de oameni se bucură, ca și cînd ieri proconsulul Pilat din Pont și-ar fi spălat mîinile și-ar fi rostit acea mare, vecinică îndoială a omenirii: „Ce este adevărul?”

Ce este adevărul? De două mii de ani ni se predică să ne iubim, și noi ne sfîșiem.

[...] Și astfel a fost totdeauna. În loc de a urma prescripțiunile unei morale aproape tot atît de veche ca și omenirea, în loc de a urma pe Dumnezeu, omenirea necorigibilă nu-l urmează deloc; ci, întemeiată pe bunătatea lui, s-așterne la pămînt în nevoi mari și cerșește scăpare. Și toate formele cerșirii le-a întrebuițat față cu cea putere înaintea căreia individul se simte a fi ca o umbră fără ființă și un vis al înșelăciunii. Conștie despre nimicnicia bunurilor lumii, înțelegînd că această viață cu trebuințele ei prime e

deja destul de grea pentru a o mai îngreua cu alte scopuri deșerte decît cele pe care le are din natură, omul totuși pune o deosebită valoare pe împrumutarea de a domni asupra altora, de a robi pe alții, de a-și întinde stăpînirea peste tot pămîntul, de s-ar putea.

[...] Vin zile de înviere și trec. Ici se salută oamnei cu „Surrexit! Verc Surrexit!”, dincoace cu „Hristos Vosces !” și în toate limbile pămîntului se repetă acest cuvînt, dar noi zicem ca Faust: „Die Botschaft hör'ich wohl, allein mir fehlt der Glaube!”. Ba credem c-a înviat în inimele sincere cari s-au jertfit pentru învățătura lui, credem c-a înviat pentru cei drepti și buni, al căror număr mic este; dar pentru acea neagră mulțime, cu pretexte mari și scopuri mici, cu cuvînt dulce pe gură și cu ura în inimă, cu fața zîmbind și cu suflul înrăutățit, el n-a înviat niciodată, cu toate că și ei se închină la același Dumnezeu. Tiranul ce mină la moarte sute de mii fără de

nici un scrupul, demagogul ce prin vorbe măsluite trezește patimile cele mai negre și mai uricioase ale mulțimii sînt adesea mai credincioși vechii legende religioase decît Faust; poate că, după orice crimă comită, s-aruncă înaintea icoanei și șoptesc cuvintele lui Calist, cerșind iertare de la lesne iertătorul Dumnezeu. Dar cu aceștia chemați, cari sînt mulți, nesfîrșit de mulți, nu sporește comunitatea creștină: puțini sînt cei aleși și puțini au fost de-apururi.

Dar rămîie datina și înțelesul ei sfînt, așa cum e de mult; și, de nu va sosi niciodată acea zi din care să se nceapă veacul de aur al adevărului și al iubirii de oameni, totuși e bine să se creadă în sosirea ei, pentru ca să se bucure cei buni în „ziua învierii”, cînd ne luminăm prin sărbătoare și ne primim unul pe altul și zicem frați celor ce ne urăsc pe noi și iertăm pe toți pentru înviere, strigînd cu toții: „Christos au înviat!”

De Învierea Domnului

De Învierea Domnului de Sus
Pogoară-n jururi îngerii cerești
Și-nalță Imn nemorții lui Iisus
Și Căii lui pe care-n veci pășești.

Un Cânt fără cuvinte din Cuvânt
Se cerne pe Întinderea Cerească
Și-auzi cum înflorește visul sfînt
Al lacrimii din Limba Românească.

De fericire nu încapi în son
Și-admiri Înalțul ce-azurește-n Dor
Comorile ce fără grai plocon
Ți le întind prin ele să nemori.

De Învierea Domnului revezi
Natura cum renaște din mister
Și verdele prin care ai dovezi
Că noi venim din Dragoste din Cer.

Ce dalb avânt pe fulgii duși de stele
Cînd pomi împodobiți de necuvinte
Surâd amiezii și-n a lor tăcere
Respiră veșnicile preasfinte.

Din răsărit pînă la apus de soare
Legenda nevăzută-n sine-i Rai...
Și doar speranța e a ta salvare
Că-n ea de Creatorul nostru dai.

De Învierea Domnului pe lume
Cuvîntă Ne-nceputul încreat
Cînd inima se roagă de-al Lui Nume
Trecutu-n viitor ce-a preschimbant.

Razele cu-a lor cupe de nectar
Se leagănă ca iarba de pe Plai
Păstorul cum doinește plin de har
Iar mieii zburdă în al lor alai.

Din sfere-n sfere-al Bucuriei for
Hotarele-și lărgeste... Infinit
E largul ce ne are-n al său zbor
Spre Creatorul Vieții preaiubit.

De Învierea Domnului de Sus
Pogoară-n jururi îngerii sublim
Ce-nalță Imn Nemorții lui Iisus
Și Căii Lui pe care-n veci pășim...

Tudor PALLADI

Nicolae SULAC continuă să ne cânte din ceruri

Plecat la Domnul, în aprilie 2003, artistul-nepereche Nicolae Sulac, integrat plenar în conștiința publică timp de peste cinci decenii, rămâne a fi alături de noi și în prezent - când ne privește din ceruri - prin forța sa de a ne zidi spiritual ființele, a ne ajuta să ne regăsim ca neam, să nu ne pierdem demnitatea, verticalitatea, mândria națională. Explicația ar fi una: idealul său, exprimat prin cântecul și verbul matern, se conjugă, în cel mai fericit mod, cu idealurile naționale, cu voința celor mulți, proiectând o conștiință națională comună, atât de necesară nouă la etapa actuală.

Cu ocazia celor aproape două decenii de eternitate, la Casa raională de cultură „N.Sulac” din Cantemir, a fost organizată o masă rotundă cu teme de discuții despre viață și activitatea cultural-artistică a rapsodului băștinaș, născut în satul Sadâc, la 1936, după care a avut loc un mini-concert cu participarea interpreților și instrumentiștilor cantemireni, în program fiind incluse binecunoscutele melodii interpretate de artistul poporului din Republica Moldova, Nicolae Sulac.

Nicolae Sulac, Omul-Legendă, rămâne viu pentru noi prin cântecele sale nemuritoare, în amintirile noastre despre el. N-a murit, pentru că nu poate să moară doina, balada, cântecul nostru strămoșesc. S-a ridicat în ceruri, la Domnul, să se odihnească nițel, căci a tot trudit, neobosit, pe tărâmul deloc ușor al muzicii populare, al folclorului autentic. Cântecul lui a purificat muzica noastră populară, a ridicat-o la o treaptă calitativ nouă, nemaiauzită și nemaivăzută până atunci și de atunci încolo.

„Când începea să cânte, îmi mărturisea prietenul său din copilărie, sadăceanul Ilie Motârniuc, alți admiratorii ai maestrului de

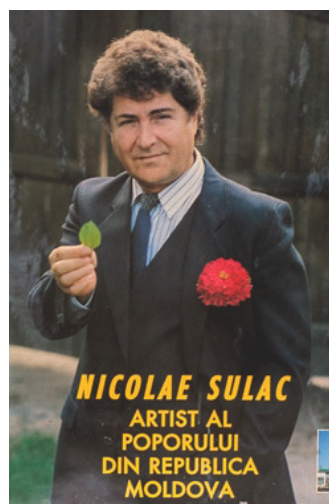
diferite vârste, „pe valea satului răsună o muzică „de acasă”, ca un cântec de leagăn, de la mama; și când te gândești că, de obicei, începea să fredoneze vre-o melodie atunci când nu mai putea ...de foame, căci, auzindu-i glasul, se găsea neapărat vre-o săteancă să-i dea un călcăi de pâine sau măliguță, te miri ce, pe care le împărțea, frățește, cu frații și sora sa”.

Muzica lui continuă și acum să ne vrăjească gândurile, să ne umple inima de gingășia doinei cântate de un bădiță, de un cioban sau de un plugar cu sentimentul lor propriu, plin de duioșie și frumusețe irepetabilă. Simțim aievea cum răsună în sufletele noastre muzica strămoșească plină de farmec și spirit. Și cât de fericit e un artist atunci, când e recunoscut și apreciat de toți, un artist care știe să atingă firavele coarde ale sufletului poporului său. În

cântecul popular, Sulac a însemnat viață și, mai mult decât atât, a însemnat flacăra vieții, or, în el se reflectau temele simple și mari, bogate și variate, ce trezesc în simțul și în gândurile noastre dorul, jalea, obida, revolta, nostalgia, veselia, umorul, dragostea de patrie și neam, de natură, de muncă, belșug, toleranță și viață pașnică, tihnită, precum i-a plăcut de-a pururi omului simplu de la țară...

Timp de 50 de ani, Nicolae Sulac a intrat cu cântecul în casele noastre, cânta pe prispa țărânului de la sat, el era oaspetele drag și așteptat, însoțitor al bucuriilor și durerilor omului simplu,

era prezent pretutindeni - la nunți și cumetrii, la zile de naștere, dar și la înmormântări... Regretatul Petru Zadnipro scria, testamentar, într-o poezie: „Când o fi-n sicriu să zac/Voi, în loc de cuvântare, /Invitați-l pe Sulac...”. Iar marele Grigore Vieru scria: „Nici plecat și nici fudul, /Nici flămând și nici sătul, /Nici bogat și nici sărac, /Așa a trăit Sulac...”

Indiscutabil, el a fost trimis de însăși Dumnezeu pe acest pământ...să cânte ca nimeni altul doinele noastre, adevăratele enciclopedii ale neamului, în care-și punea tot sufletul. Căci a fost, de bună seamă, asemeni unui copac fără umbră, un copac doar cu „frunză verde”, doar cu frunziș, în care fiece foaică doinește: vântul intră în ele și nu mai vrea să mai iasă... Cu melodiile lui, neamul nostru a învins moartea, uitarea, înstrăinarea la care a fost sortit de-a lungul anilor, a cunoscut-o barem în vis! - descătușarea, libertatea mult râvnită.

De-a lungul vieții sale,

cel mai mare artist al neamului nostru din toate timpurile, Nicolae Sulac nu numai că a devenit o veritabilă legendă a folclorului autentic, dar a reușit să creeze și o școală irepetabilă a cântecului popular, apreciată la justa valoare de muzicienii și interpreții din partea dreaptă a Prutului, ceea ce este, de bună seamă, o mândrie a noastră, comună. Căci mulți oameni au văzut - după ce intra Sulac într-o localitate - mulțime de oameni cu fruntea descrețită, cu un dor și o speranță de nestăvilit. El a mai reprezentat și ca un exponent fidel al neamului nostru - ca și ciobanul din Miorița, nemuritorii artiști - Barbu Lăutaru, Maria Tănase, Ioana Radu, George Enescu, Ciprian Porumbescu; el face parte din mărgăritarele rare îngropate în sclipitoarea salbă a valorilor cultural-spirituale nemuritoare din spațiul românesc.

Vom menționa și un alt aspect al vieții și nemuririi lui Nicolae Sulac. Vorba e că, la finele anului trecut, cu acordul Consiliului raional Cantemir, Casa-muzeu „Nicolae Sulac” din satul Sadâc a fost transmisă în gestiunea administrației locale. Păcat doar că, actualmente, Casa-muzeu „N.Sulac” e într-o stare avariata, la fel, ca și teritoriul din preajmă. Primarul de Sadâc, Ilie Porumbescu, ne-a relatat, că deși Casa-muzeu a fost transmisă, cu titlu gratuit, la balanța consiliului comunal, deocamdată nu s-a întreprins nimic pentru revigorarea acestui inestimabil obiectiv cultural-turistic, de o mare valoare națională. Căci e foarte bine spus, prin vocea populară: „Va rămâne al său cânt -/Chezășie, testament și legământ,/ Doină, lacrimă și floare, /Căci pe-al nostru plai de dor,/Cântăreții nasc și mor - /Doar Sulac nîcînd nu moare!”

Ion DOMENCO

Casa străbunicilor transformată într-o casă memorială

Este istoria impresionantă a Nataliei Bzovii, o tânără din Ungheni, care a reușit să transforme casa străbunicilor, fiind la un pas de a fi demolată, într-o casă memorială, păstrând elementele unei gospodării autentice țărănești, de pe vremuri. Pe o ulicioară din sectorul Dănuțeni e imposibil să treci cu vederea o căsuță ce se deosebește de casele din mahala.

Ca să-și vadă visul împlinit, a reconstruit și a redecorat vechea locuință a străbunicilor, păstrând tradiția de pe vremuri.

Prima oprire o constituie curtea și casa, ce are o vechime de peste o sută de ani. De cum deschizi poarta, te transferi, fără să vrei, într-o altă realitate: realitatea vremurilor de demult. Drept înaintea, străjuită de trei pomi fructiferi înalți, se întrevede o căsuță mică văruită, cu ferestre curate, unde stă pe pervaz câte o gutuie aromată.

La dreapta, poți vedea o fântâniță, înconjurată de flori multicolore, ce-i drept, nefuncțională, însă se observă amprenta pensulei pe care a mânuit-o talentata Natalia, oferind fântânei un

decor care se înscrie perfect în ograda aranjată cu gust.

La prag, în loc de un covor real, este unul pictat în nuanțe albastre

„Podul într-o cameră s-a dărâmat și am avut nevoie să-l refac. Bunica mi-a arătat cum trebuie să vâruiesc pereții”, povestește Natalia, în timp ce ne invită în casă. Cele trei camere sunt amen-

jate ca în vremurile de demult. Ceea ce atrage atenția, este icoana veche din colțul uneia dintre camere, care datează din 1860, o oglindă găsită în timp ce săpa în pământ, dar și o pereche de papuci din lemn pentru copii, purtați, în special, pe timp de iarnă. „I-am cumpărat de la un bătrân, vreo

150 de lei am dat pe ei”, spune bunica.

Pe pereți, agățate la locuri de cinste, se află pozele întregii generații a familiei, bunici, străbunici și străstrăbunici. De asemenea, mai poți vedea, agățată frumos pe umeras și rochia de mireasă și costumul de mire ale bunicilor. Într-un colț, piesă peste piesă

rile cultural-istorice, vrea să se specializeze în etnografie.

Cunoaște fiecare detaliu, totul este aranjat la locul potrivit, iar atmosfera, decorul, obiectele vechi și mirosul casei te întoarce în copilăria pe care puțini au mai rămas să și-o amintească.

În ogradă mai este o casă pe care Natalia Bzovii vrea să o transforme într-un muzeu de pictură, pentru că pe lângă toate, tânăra mai este și pictoriță cu acte în regulă. Am mers și în „Beciul țaranului”, pe care Natalia, la fel, l-a amenajat în stil tradițional și planifică să facă o colecție de vinuri.

NOTĂ: Ideea de a restaura vechea casă i-a venit în timpul unei vizite pe care a efectuat-o în România, iar acolo a avut șansa să participe la restaurarea caselor vechi românești. Următorul pas, pe care vrea să-l facă, este să acopere casa cu stuf, ca pe vremuri. Iar cu timpul își dorește ca muzeul, oglindă a vremurilor trecute, Casa Memorială „Moș Pantelii” din Ungheni, să fie inclusă într-un traseu turistic.

Natalia JUNGHIETU

Abonarea 2022

Continuă abonarea pentru anul 2022 la revista științifico-metodică trimestrială „**ADMINISTRAREA PUBLICĂ**” și la ziarul „**FUNCȚIONARUL PUBLIC**”, publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „**Administrarea Publică**” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

6 luni - 84 lei; 12 luni - 168 lei.

Indice poștal: 76957

Ziarul „**Funcționarul Public**” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

6 luni - 78 lei; 12 luni - 156 lei.

Indice poștal: 67919

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADICA - șef Direcție

Ion AXENTI - specialist principal

Ana BARDUC - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA NOASTRĂ:

MD 2070

mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Tiraj: 320 ex.

Bun de tipar 26.04.2022

CONTACTE:

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Tel: 0- 22- 28-40-78

Tipografia CEP USM

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” -
publicație a Academiei de Administrare Publică